

DIREKTORATET FOR
MINERALFORVALTNING MED
BERGMESTEREN FOR SVALBARD

ÅRSRAPPORT 2012

1. DIREKTORATET FOR MINERALFORVALTNING MED BERGMESTEREN FOR SVALBARD

Nedlagt feltspatbrudd ved Drag i Tysfjord kommune, foto: Peter J. Brugmans

1.1 DMF's formål

DMF er statens fagetat for forvaltning og utnyttelse av mineralressursene i Norge og på Svalbard. DMF skal arbeide for at Norges mineralske ressurser forvaltes og utnyttes til beste for samfunnet. DMF skal bidra til å realisere NHDs overordnede mål innenfor geologi- og mineralressursforvaltning, om å opprettholde og sikre grunnlaget for verdiskapning basert på en samfunnsmessig forsvarlig utvinning og bearbeiding av mineraler.

Det er fastsatt følgende hovedmål for etatens utadrettede virksomhet i Fastlands-Norge og på Svalbard:

- effektivt forvalte gitte fullmakter og være sakkyndig organ i saker som angår mineralnæringen
- arbeide for å redusere de miljømessige konsekvensene av mineraluttak og bidra til en balansert miljøforvaltning

- arbeide for økt verdiskapning i mineralnæringen
- arbeide for økt forståelse av mineralnæringens betydning i samfunnet

Grunnlaget for Direktoratets virksomhet er mineralloven samt oppgaver og fullmakter som ble tildelt direktoratets forgjenger, Bergvesenet, fra mai 1993 og senere.

Bergmesteren for Svalbard administrerer Bergverksordningen for Svalbard med utfyllende regler for petroleumsvirksomhet. Utover dette bistår etaten med råd, veiledning og oversikter angående funn og forekomster av geologisk art på Svalbard.

Bergmesteren for Svalbards distrikt omfatter både Svalbard og Jan Mayen. På Jan Mayen gjelder mineralloven.

I tillegg administrerer Direktoratet miljøtiltak og sikringsarbeider ved gamle gruver der staten har et forvalteransvar.

1.2 Administrasjon og lokalisering

Direktoratet er lokalisert i samme bygningskompleks som NGU på Lade i Trondheim.

Etaten har i tillegg et kontor i Longyearbyen på Svalbard som er bemannet ca. 6 mnd. pr. år.

1.3 Budsjett/økonomi**REGNSKAPSOVERSIKT**

	Utgifter i 1000 kr	
	2011	2012
Driftsutgifter	14 118	16 117
Sikrings- og miljøtiltak	4 505	3 068
Prospekteringsstøtte		
Sum utgifter	23 138	19 185

	Inntekter i 1000 kr	
	2011	2012
Produksjonsavgifter m.v	1 583	1 709
Årsavgifter, mutingsgebyr	5 412	22 239
Sum inntekter	6 995	23 948

2. FORVALTNING OG SAKSBEHANDLING

Fra Fonndalen i Meløy (Foto: Peter J. Brugmans)

2.1 Generelt

Året har vært preget av økningen i arbeidsmengde som startet i 2010, ved innføringen av mineralloven. Økningen i arbeidsmengde går frem av tabell 2.1.

Tabell 2.1 Økning i saksmengde

	2009	2010	2011	2012
Nye saker	709	809	922	1142
Inngående dok.	1881	2268	3418	3942
Utgående dok.	1295	1390	1726	2175
K-pl. (nye)	-	-	54	138
Reg. pl. (nye)	-	-	92	144

2.2 Rettigheter etter mineralloven

Etter mineralloven, som bygger på eldre rett, er staten eier av metaller med en egenvekt på 5 og over, i tillegg til arsen og titan, samt mineraler av disse.

I tillegg til disse er grunnstoffet svovel statens mineral når det opptrer som svovel - og

magnetkis. Dersom en finner svovel i andre former er dette grunneierens mineral.

Alle andre metaller og mineraler i grunnen er eid av grunneieren.

Statlig eiendomsrett til ulike mineraler er vanlig over hele det kontinentale Europa.

Nettportalen www.prospecting.no som er et samarbeid mellom Direktoratet og NGU viser opprettholdte bergrettigheter. Bergrettighetene oppdateres hver uke.

2.2.1 Undersøkelsesrett

Etter at mineralloven trådte i kraft 1. jan. 2010 falt begrepet muting bort og ble erstattet med begrepet undersøkelsesrett.

En undersøkelsestillatelse til statens mineraler gis som en rett på et bestemt område og ikke som en rettighet til en bestemt forekomst. Innehaveren av undersøkelsesretten har rett til å undersøke etter og søke utvinningstillatelse

på alle forekomster av statens mineraler innenfor undersøkelsesområdet.

En undersøkelsestillatelse kan gis for et område som maksimalt kan være på 10 km², ingen side kan være kortere enn 1 km og undersøkelsesområdene må være parallelle med kartets rutenett i UTM-systemet.

Det kan søkes om og erverves undersøkelsestillatelser til et ubegrenset antall sammenhengende om-råder.

Interessen for undersøkelser har vært stor i 2011 og 2012. Selv om det er en liten nedgang i antall søknader, sammenlignet med 2011, er det fremdeles en femtendobling fra 2010. Det er ferdigbehandlet 1740 (2313) søknader om undersøkelsestillatelser .

Tabell 2.2 gir en oversikt over utviklingen av områder dekket med undersøkelsestillatelser.

Tabell 2.2 Areal av undersøkelsestillatelser

År	2008	2009	2010	2011	2012
Km ²	153,2	178,6	1112,8	18663,2	15559,0

2.2.2 Utvinningsrett

Den som har en undersøkelsestillatelse med best prioritet har enerett til å søke om utvinningstillatelse etter minerallovens § 29.

For å kunne få utvinningstillatelse må søkeren kunne dokumentere å ha funnet en forekomst av statens mineraler, som er eller innen rimelig tid vil kunne bli drivverdig.

Utvinningsstillatelsen skal ikke være større enn at den dekker forekomsten. Utvinningsområdet gis og fastsettes av Direktoratet for mineralforvaltning. Det skal ikke ha flere enn 4 hjørnepunkter, men trenger ikke å gå parallelt med UTM-systemet.

2.2.3 Prøvedriftstillatelser

Direktoratet har behandlet og tildelt 2 (3) prøvedriftstillatelser. Dette gjelder både for Statens mineraler og for grunneiers mineraler.

2.2.4 Driftskonsesjoner

Mineralloven setter krav om konsesjon ved samlet uttak på mer enn 10 000 m³ masse. Konsesjon skal være gitt før drift settes i gang. Grensen på 10 000 m³ gjelder ikke for uttak av naturstein, noe som betyr at ethvert uttak av naturstein vil kreve driftskonsesjon, uansett størrelse.

Driftskonsesjon kan kun gis til den som har utvinningsrett (utvinner). Dette gjelder både statens og grunneiers mineraler. Direktoratet kan sette vilkår i forbindelse med konsesjonen.

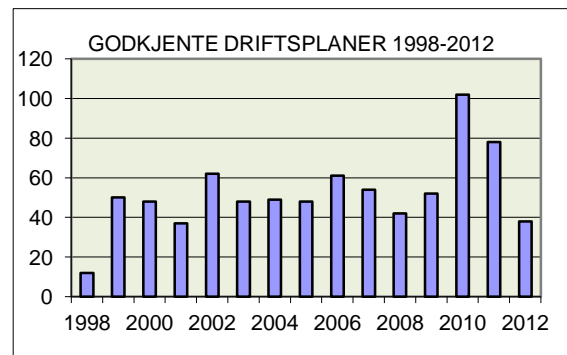
Ved tildeling av konsesjon skal det alltid fastsettes et område der konsesjonen gjelder.

Etaten mottok i 2012 44 (19) søknader om driftskonsesjon. Det er i løpet av året tildelt 27 (5) driftskonsesjoner. (se oversikt 4.1.2)

2.2.5 Driftsplaner

Direktoratet godkjente 38 (78) driftsplaner i 2012. I tillegg er en rekke planer gjennomgått. Figur 2.1 gir en oversikt over an-tall godkjente driftsplaner de senere år.

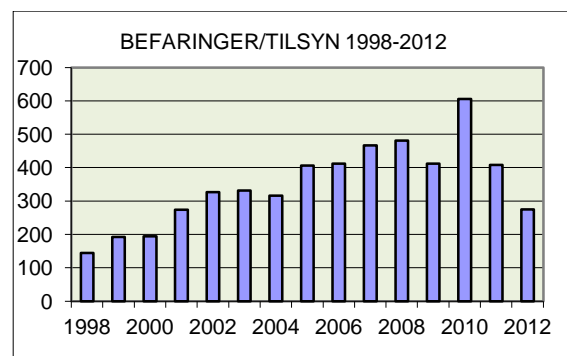
Det er utarbeidet krav om hva som skal inngå i en driftsplan. Kravene er tilgjengelige på Direktoratets hjemmeside www.dirmin.no.

Figur 2.1 Oversikt over godkjente driftsplaner 1998 – 2012 (antall).

2.2.6 Tilsyn, inkl. dammer og betongplugg

Etaten har i 2012 gjennomført 275 (408) tilsyn med virksomheter i drift og 200 (19) tilsyn med sikringsobjekter.

Figur 2.2 Oversikt befaringer/tilsyn 1998 – 2012 (antall)

Hensikten med befaringene er flere. De viktigste er å påse at virksomheten skjer innenfor rammen av fastlagte reguleringsplaner og i henhold til godkjente driftsplaner. Befaringene

gir også en god anledning til gjensidig kontakt med bransjen.

NHD står som eier av flere hjemfalte områder og gruver. Ved noen av disse gruvene, er det anlagt dammer i tilknytning til avgang-

deponering og betongplugger for å sikre at gruvene blir holdt under vann.

Det er gjennomført tilsyn med pluggene i Grong Gruber (Joma og Gjersvik) og Sulitjelma. I tillegg er dammene på Løkken befart.

3. SIKRING OG FORURENSNING

Sikret sjakt ved Lid gruver i Ørskog kommune, foto: Ørskog historielag

3.1 Statens sikringsansvar

Flere steder i landet finnes det åpninger, stoller og sjakter fra tidligere gruvedrift. Noen av disse kan være kulturminner.

Staten har påtatt seg en betydelig del av kostnadene ved å rydde opp og sikre gamle gruver etter drift på mutbare mineraler.

Gruveåpninger som sikres av staten er gruveåpninger hvor det ikke lenger finnes noen gjeldende bergrettigheter. Dersom utmål eller konsesjon gjelder for området, er det utmåls- eller konsesjonsinnehaveren som er ansvarlig for sikring og opprydding ved driftens opphør.

3.1.1 Sikring av nedlagte gruver

Hvert år bevilges det penger over statsbudsjettet til sikring av farlige gruveåpninger etter

malmbergverk (drift på mutbare mineraler). Det er Direktoratet som forvalter midlene og sørger for å få gjennomført sikringstiltak. Det rapporteres stadig inn til Direktoratet om gamle gruveåpninger som ikke er sikret. I tillegg finnes lokaliteter som er sikret, men hvor standarden må oppgraderes. Økt aktivitet rundt gamle gruveanlegg i form av geoturisme og kulturarrangementer har ført til større behov for vurdering av sikringstiltak i områder som ikke tidligere er sikret. Sikring av farlige gruveåpninger gjennomføres etter en prioriteringsliste satt opp på bakgrunn av registrerte og innrapporterte gruveåpninger samt farlighetsgraden (se 4.5?). Omfanget av sikringsarbeidene varierer fra år til år. I tidsrommet 1950 - 2011 er det totalt bevilget ca. 45 mill. kroner til sikring av farlige gruveåpninger etter malmbergverk.

3.1.2 Utførte sikringsarbeider i 2012

Etaten har i 2012 sørget for sikring av Lid gruve i Møre og Romsdal.

3.1.3 Hjemfalte gruveområder i statens eie

Staten har med bakgrunn i lovbestemmelser om hjemfall i industrikonsesjonsloven av 1917 fått eiendomsretten til grunnstykker ved en rekke gruveområder. Dette gjelder områder ved Løkken, Folldal, Vigsnes, Knaben, Skoro-vas og Raudsand. I tillegg leier staten ut en rekke gruverom ved andre nedlagte bergverk, hovedsakelig til museumsformål (besøksgruver). På de hjemfalte områdene er det bygninger som har behov for både vedlikehold og sikring. Det er ikke gjennomført tiltak i 2011.

3.1.4 Gruvesikringsregister

I 2005 igangsatte Bergvesenet et prosjekt for å innhente informasjon om områder hvor det har vært drevet uttak av mutbare mineraler, særlig med henblikk på å registrere åpninger og hvilket sikrings-/vedlikeholdsbehov som er knyttet til disse. Befaringene av disse områdene vil bl.a. bidra til at etaten får etablert en prioritetsliste for sikringstiltak. I 2005 – 2008 ble områder som ikke tidligere er sikret, samt områder hvor det er mer enn 20 år siden det har vært registrert befaring prioritert. I gruvesikringsregisteret er det lagt inn 148 nye registreringer fordelt på 32 områder i 2012.

4. OVERSIKTER

4.1 Forvaltning og saksbehandling

I tabell 4.1.1 er det gitt en oversikt over utviklingen i antall saker innefor de forskjellige kategorier i perioden 2007 - 2012.

4.1.1 Forvaltning og saksbehandling 2006 – 2012

SAKSTYPE	2008	2009	2010	2011	2012
Mineralrettigheter (tildelte):					
- mutinger	1 227	821	-	-	-
- utmål	1	12	15	-	-
- undersøkelsesrett			235	2313	1.740
- utvinningsrett			1	0	0
- gullvasketillatelse	71	369	-	-	
- kalksteinskonsesjoner	1	1	-	-	
- kvartskonsesjoner	1	0	-	-	
- prøvedriftstillatelse			4	3	2
- godkjenning av bergteknisk ansvarlig			5	0	
- driftskonsesjoner			5	15	29
Saker etter plan- og bygningsloven kap. VII-a					
- konsekvensutredninger vedlegg I	1	-	-	-	-
- Planprogram forelegg	10	8	5	15	8
Driftsplaner og tilsyn					
- godkjente driftsplaner	43	52	102	62	7
- befaringer og tilsyn	481	412	606	408	275
Høringssaker med mer:					
- kommuneplaner	89	42	80	54	93
- reguleringsplaner	98	90	58	67	96
- verneplaner	26	22	14	16	15
- konsesjoner	8	1	2	16	-
- konsesjoner med melding eller KU	21	33	17	-	-
- planprogram kommuneplaner	-	29	47	23	90
- planprogram reguleringsplaner	-	10	35	35	45

4.1.2 Driftskonsesjoner gitt i 2012

Firma	Kommune	Område	Gnr/bnr	Areal (daa)	Råstoff
Aqua Rock Company	Alstahaug	Strendene	Del av 39/26	410	Pukk
O. Lilleås grustak/transport	Meldal	Solem grustak	Del av 157/1	7	Grus
Eikeland Stein AS	Bjerkreim	Eikeland	41/2 og 11	51	Pukk
Tverås Maskin og Transport AS	Selbu	Grøtem	Del av 11/2	18	Pukk
Frøya Anleggsservice AS	Frøya	Steinsvatnet	14/6 og 14/4	32	Pukk
Brønnøy Kalk AS	Brønnøy	Akselberg	Flere ¹	4.600	Kalkstein
Rudshøgda pukkverk AS	Ringsaker	Rudshøgda	251-252/1	300	Pukk
Dan Storli	Hattfjelldal	Rabbneset	52/1	50	Pukk
Frøseth AS Hello pukk	Verdal	Hello pukkverk	Del av 268/1	91	Pukk
Nils Kaldahl Anlegg og Transport AS	Namdalseid	Dalen pukk.	Del av 151/7	25	Pukk
Frøseth AS - Hello	Verdal	Hello	Del av 268/1	91	Pukk
Frøseth AS - Halsan	Levanger	Halsan	Del av 309/1,6	55	Pukk
Ramstad Maskin AS	Rennebu	Kvendalen	38/1	58	Pukk

¹ Gjelder følgende gnr/bnr: 130/1, 131/1,2,6,7, 133/1,2,3,4 og 18/1,2,3 i Brønnøy kommune

Firma	Kommune	Område	Gnr/bnr	Areal (daa)	Råstoff
Magne Larsen AS	Åmot	Langbakken	Del av 41/4	230	Grus, pukk
Blomdals Maskin AS	Lierne	Kvennmyra	Del av 22/3	90	Pukk
Austad Maskinstasjon	Grong	Moen steintak	Del av 40/1	90	Pukk
Naturtorv AS	Ål	Kulu massetak	Flere ²	48	Pukk
Franzefoss Pukk AS - Lia	Trondheim	Lia masseuttak	Flere ³	149	Pukk
Gunnar Holth Grusforretning	Kongsvinger	Siva massetak	33/24, 33/1	372	grus
Saint – Gobain Byggevarer	Enebakk	Flere ⁴	20/1 og 112/1,2	430	Leire
Arne og Kjell-Aril Storjordet ANS	Trysil	Sagnmoen	Del av 27/1	94	Grus
Ola A. Aune	Tydal	Ruskåsveien	Del av 169/1	50	Pukk
Løiten Almenning	Løten	Narsætra m.tak	Del av 273/220	80	Pukk
Pukk1 Hadeland AS	Gran	Stenersen m.	105/1	92	Pukk
North Rock AS	Karlsøy	Kvalsberget	47/26	32	Pukk
Oddmund Skeie	Jondal	Lausanakken	11/369	10	Skifer
Ivar Borgen - Seljås	Åmli	Seljås	Flere ⁵	40	pukk
Rena Pukk og Grus AS	Åmot	Gjeslia	41/27	94	Pukk
Glømmen Entreprenør AS	Grong	Björgan grust.	Del av 23/1	39	Grus

² Gjelder del av gnr/bnr 122/1 og 112/56 i Ål kommune

³ Gjelder del av gnr/bnr. 113/2, 114/1, 116/7 og 116/11 i Trondheim kommune

⁴ Skøyen og Rustad i Enebakk kommune

⁵ Gjelder del av følgende gnr/bnr: 37/2 og 37/24

5. BERETNING OM BERGVERKSVIRKSOMHETEN PÅ SVALBARD

Daganlegg Svea Nord, august 2012 foto: Peter J. Brugmans

5.1 Virksomheten på Svalbard i 2012

Samarbeidet med Arbeidstilsynet fungerer godt og det er foretatt tre felles befaringer til Trust Arktikugols og Store Norskes anlegg. Utover dette er det foretatt 7 befaringer i 2012, hvorav tre til nedlagte gruver i Longyearbyen og Ny Ålesund.

I tillegg til befaringer og besøk i gruvene har det også vært møter mellom gruveselskapene på Svalbard og Bergmesteren for Svalbard,

og møter med offentlige etater på øygruppen.

Bergverksaktiviteten på Svalbard har de siste 10 årene foregått i Longyearbyen og Svea (Store Norske), samt i Barentsburg (Trust Arktikugol). Undersøkellesarbeidene har i 2012 bestått i kullboringer. Interessen fra oljeselskapene har vært lav. Jørn Hurum har fortsatt utgravningene på Janus-/Wiemannfjellet uten at Bergmesteren kjenner til detaljene.

5.2 Budsjett/økonomi**REGNSKAPSOVERSIKT**

	Utgifter i 1000 kr	
	2011	2012
Driftsutgifter	1 313	1 178
Sum utgifter	1 313	1 178

	Inntekter i 1000 kr	
	2011	2012
Utmålsgebyr, årsavgift	1 074	1 032
Sum inntekter	1 074	1 032

5.3 Kullproduksjon

I Norge foregår kullproduksjonen på Svalbard hvor det er drift i Barentsburg (Trust Arktikugol), Gruve 7 i Longyearbyen (Store Norske Spitsbergen Grubekompani AS) og Svea Nord (Store Norske Spitsbergen Grubekompani AS).

Kullforekomstene som det drives på, fløtsene, ligger nederst i tertiar i den såkalte Fir-kantenformasjonen som ligger like over grensen mellom kritt og tertiar.

5.3.1 Store Norske Spitsbergen Grubekompani AS

Store Norske har siden 1916 hatt til samme 7 gruver i drift i området ved Adventfjorden, og 3 gruver i drift ved Braganzavågen (Svea). Totalt har selskapet siden starten i 1916 produsert ca. 54 millioner tonn kull. Over halvparten av dette volumet er produsert i Svea Nord siden 2000. Selskapet er i dag den største utmålshaveren på øygruppen med 316 utmål som dekker et areal på 2.978 km².

Selskapets hovedaktivitet foregikk i området rundt Longyearbyen frem til slutten av 1990-årene. I dette området har selskapet i alt hatt drift i 7 gruver.

Mot slutten av 1990-årene flyttet tyngdepunktet med hensyn på produksjon seg til Sveagruva ved Braganzavågen i van Mijenfjorden, ca 60 km sør for Longyearbyen. Kulldriften i Svea Nord er selskapets hovedvirksomhet

I tillegg er en gruve under planlegning i Lunckefjell.

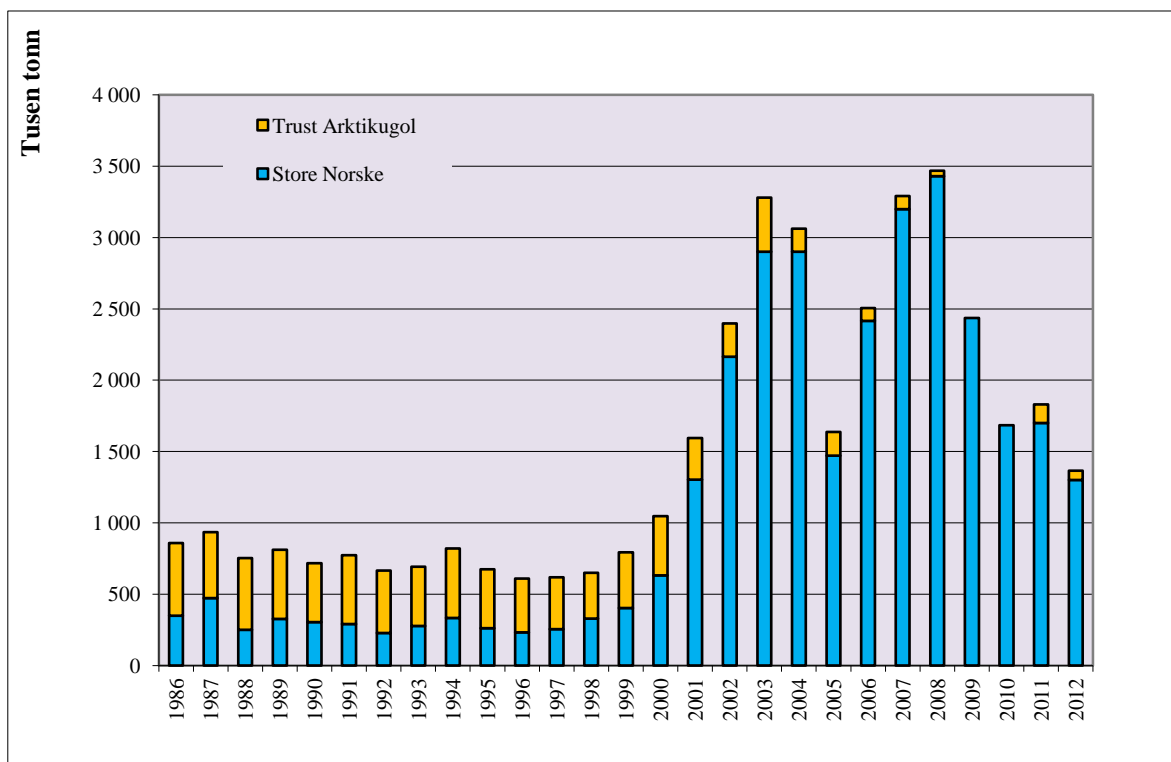
Gruve 7 startet i 1966. Ordinær drift tok til omkring 1975. Fløtsmekktigheten er ca 1,4 m. Driften foregår i dag med Continuous Miner (CM). I 2012 produserte gruve 7 73.000 tonn som er i henhold til budsjett. Av dette går 25.000 tonn til energiverket i Longyearbyen. Det resterende selges til Tyskland. Gruva har 24 ansatte.

Svea Nord er selskapets hovedgruve. Forekomsten ble tidligere omtalt som Sentral-feltet og ble kartlagt fra midten av 1980-årene og i 1990-årene. Stortinget ga klarsignal til drift i desember 2001. Siden oppstarten er det produsert 28,4 mill tonn i Svea Nord. Produksjonen i 2012 var 1,3 mill. tonn. På grunn av vanskelige driftsforhold ble strossepanel D8 avsluttet i april og strosseutrustningen ble overført til strosse H3 som kom i drift i slutten av september. Dette førte til at strosseproduksjonen uteble i 5 mnd. *Lunckefjell*. Arbeidet med klargjøring for ny gruve i Lunckefjell er nå i gang. Grunnlaget for driften i Lunckefjell er Longyearfløtsen, som i gruve 7 Gruva vil bli oppfart og klargjort for strosse-drift, dvs samme type utstyr som man har i Svea i dag. Etter at gruva er utdrevet vil dette utstyret bli benyttet på randsonen i Svea Nord. Lunckefjell vil nyttiggjøre seg infrastrukturen i Svea Nord.

Kullundersøkelser: Undersøkelsene i 2012 har vært konsentrert om områdene Lunckefjell og

Svea randsone. Til sammen er det boret 13 hull med en samlet lengde av 3.100 m. I tillegg er

det boret 5 hull i forbindelse med påhugg til Lunckefjell.

Figur 5.1 Samlet kullproduksjon på Svalbard i perioden 1986-2012.

5.3.2 Trust Arktikugol

Trust Arktikugol har hatt virksomhet på Svalbard siden 1931. I Barentsburg har selskapet hatt virksomhet siden 1932.

Det var produksjonsstans i gruva i perioden medio april 2008 til ultimo 2010 på grunn av opprydding og oppgradering av gruva etter brannen i 2008. I tilknytning til oppgraderingen av gruva er det installert et overvåkingssystem. Parametre som overvåkes er bl.a. metan, oksygeninnhold, kullos og støv. I tillegg overvåkes lufthastigheten i ventilasjonsveiene. Systemet kobler ut strømmen når kritiske grenseverdier overskrides.

I tillegg til opprustningen av gruva har det også foregått en omfattende oppussing og renovering av bygninger i Barentsburg. Kraftstasjonen er renovert. Det er dessuten foretatt en grundig opprydding og innsamling av skrot.

I Pyramiden foregår det fremdeles sporadiske oppryddingsarbeider etter nedleggelsen av gruvedriften i 1998.

Ved utgangen av året hadde selskapet 33 utmål som dekker et areal på 320,34 km².

5.4 Store Norske Gull A/S

I St. Jonsfjorden er videre arbeider foreløpig stilt i bero.

5.5 Petroleumsvirksomheten

Oljeselskapene har i 2012 ikke hatt aktivitet på Svalbard utover undervisning og forskning.

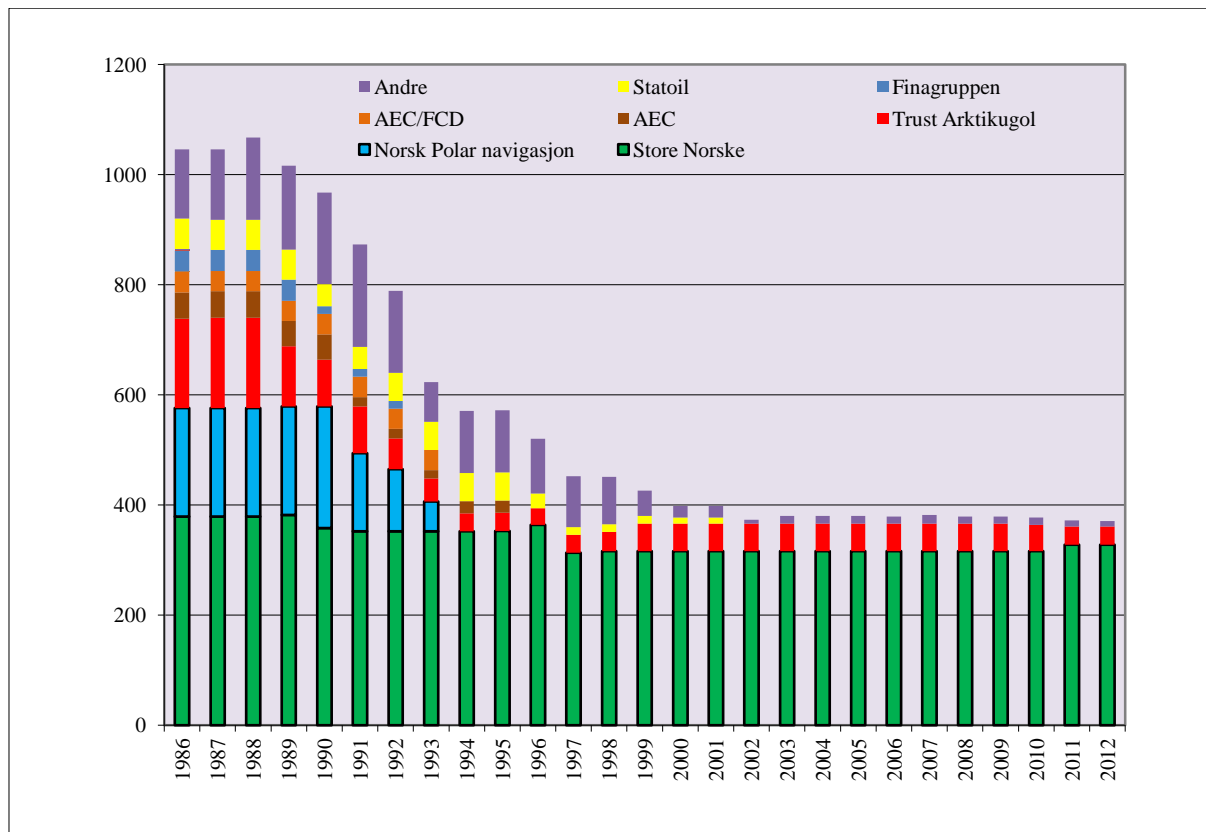
UNIS har fortsatt arbeidet med å kartlegge mulighetene for CO₂-lagring i grunnen i Adventdalen. Det ble fullført to brønner i 2012. Det er hittil registrert gass i minst to av brønnene. Undersøkelsene har identifisert egnet reservoar for CO₂-lagring, likeledes er dekkebergarter som hindrer lekkasje identifisert og testet. Det gjenstår å konkludere mhp reservoarovolum, injektivitet og lagringsmuligheter over tid.

5.6 Funnpunktanmeldelser og utmål

I løpet av året er det gått ut 1 utmål, (Deltaneset nr. 2).

Det er ikke anmeldt funnpunkter i løpet av året. Pr. utgang 2012 er det til sammen 51 funnpunkter som det ikke er begjært utmål på.

Siden 2001 har det vært en svak nedgang i antall utmål noe som går frem av fig. 5.2.

Figur 5.2 Utviklingen antall utmål på Svalbard i perioden 1986-2012.

Tabell 5.1 Utmål på Svalbard

Utmålshaver		Antall		Areal	
Trust Arktikugol	TA	33	utmål	320,34	km ²
Norwegian Petroleum A/S	NP	6	”	60,31	”
Reistad Consult A/S	RC	1	”	9,88	”
Store Norske Spitsbergen Grubekompani AS	SNSG	127	”		
Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S	SNSK	189	”	2978,07	
Store Norske Gull AS	SNG	12	”	120,00	
Svalbard Oil Company A/S	SOC	3	”	30,00	
		371	utmål	3518,60	km ²

